

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ तृतीयः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां द्वितीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

आ॒दि॒त्येभ्यो॒ भुव॑द्व॒च्चश्च॒रुं निर्व॑पे॒द्भूति॑काम आ॒दि॒त्या
वा ए॒तम्भू॒त्यै प्र॑ति॒ नुद॑न्ते योऽल॒म्भू॒त्यै स॑न्भूतिं न
प्रा॒प्नो॒त्यादि॒त्याने॒व भुव॑द्वतः स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑ धावति
त ए॒वैन॑म्भूतिं गमयन्ति भव॑त्ये॒वादि॒त्येभ्यो॑ धा॒रय॑द्व॒च्चश्च॒रुं
निर्व॑पे॒दप॑रुद्धो वाऽप॒रु॒ध्यमा॑नो वाऽऽदि॒त्या वा अ॑प॒रो॒द्धार॑
आ॒दि॒त्या अ॑व॒गम॑यितार॑ आ॒दि॒त्याने॒व धा॒रय॑द्वतः ॥ १ ॥

स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑ धावति त ए॒वैनं॑ वि॒शि दा॑ध्रत्यनप॒रु॒ध्यो
भ॑व॒त्यदि॑तेऽनु॑ म॒न्य॒स्वेत्य॑प॒रु॒ध्यमा॑नोऽस्य प॒द॒मा द॑दी॒तेयं
वा अ॑दि॒तिरि॒यमे॒वास्मै॑ रा॒ज्यम॑नु॑ म॒न्यते॑ स॒त्याशी॑रि॒त्याह॑
स॒त्यामे॒वाशि॑षं कुरु॒त इ॒ह म॒न इ॒त्याह॑ प्र॒जा ए॒वास्मै॑
स॒म॒न॒सः क॑रोत्यु॒प प्रे॑तं मरु॒तः ॥ २ ॥

सु॒दा॒न॒व ए॒ना वि॒श॒प॒ति॒नाभ्य॑मु॒ राजा॑न॒मित्या॑ह मा॒रु॒ती
वै वि॒ड्भो॒ष्ठो वि॒श॒प॒तिर्वि॒शैव॑नं॑ रा॒ष्ट्रेण॑ स॒म॒र्धय॑ति यः

परस्ता॑द्वा॒म्यवा॒दी स्या॒त्तस्य॑ गृ॒हाद्वी॒हीना ह॑रेच्छु॒क्लाः॑श्च
कृ॒ष्णाः॑श्च वि चि॑नुया॒द्ये शु॒क्लाः स्यु॒स्तमा॑दित्यं च॒रुं
निर्व॑पेदादित्या वै दे॒वता॑या वि॒द्विश॑मे॒वाव॑ गच्छति॥३॥

अ॒व॒ग॒तास्य॑ वि॒डन॑वगतः॒ राष्ट्र॑मित्या॒हुर्ये कृ॒ष्णाः स्यु॒स्तं
वा॒रुणं॑ च॒रुन्निर्व॑पेद्वा॒रुणं॑ वै रा॒ष्ट्रमु॒भे ए॒व वि॒शं च॑ रा॒ष्ट्रं
चा॒व गच्छ॑ति यदि॒ नाव॑गच्छे॒दिम॑म॒हमा॑दित्ये॒भ्यो भा॒गं
निर्व॑पा॒म्यामुष्मा॑द॒मुष्यै॑ वि॒शोऽव॑गन्तो॒रिति॑ निर्व॑पेदादित्या
ए॒वैन॑म्भा॒गधेय॑म्प्रे॒प्सन्तो॑ वि॒शम॑व॥३॥

ग॒म॒य॒न्ति॒ यदि॒ नाव॑गच्छे॒दाश्व॑त्थान्म॒यूखा॑न्थ्स॒प्त
म॑ध्यमे॒षाया॒मुप॑ ह॒न्यादि॑द॒म॒हमा॑दित्यान्ब॒ध्नाम्या॑मुष्मा॒द॒मुष्यै॑
वि॒शोऽव॑गन्तो॒रित्या॑दित्या ए॒वैन॑म्ब॒द्धवी॑रा वि॒शम॑व॒ गम॑यन्ति
यदि॒ नाव॑गच्छे॒देत॑मे॒वादित्यं॑ च॒रुं निर्व॑पेदि॒ध्मेऽपि॑ म॒यूखा॑न्थ्सं
न॑ह्ये॒दन॑प॒रुध्य॑मे॒वाव॑ गच्छ॒त्याश्व॑त्था भवन्ति म॒रुता॑ वा
ए॒तदो॒जो यद॑श्व॒त्थ ओज॑सै॒व वि॒शम॑व॒ गच्छ॑ति स॒प्त भ॑वन्ति
स॒प्तग॑णा॒ वै म॒रुतो॑ ग॒णश॑ ए॒व वि॒शम॑व॒ गच्छ॑ति॥५॥

धा॒रय॑द्वतो म॒रुतो॑ गच्छति वि॒शम॑वै॒तद॑ष्टाद॒श च॥१॥

[१]

दे॒वा वै मृ॒त्योर्बि॑भयु॒स्ते प्र॒जाप॑ति॒मुपा॑धा॒वन्ते॒भ्य॑

ए॒ता॒म्प्रा॒जाप॒त्या॑ ५ श॒तकृ॑ष्णलां॒ निर॑व॒प॒त्तयै॑वैष्व॒मृत॑म॒दधा॑द्यो
 मृ॒त्योर्बि॑भी॒यात्तस्मा॑ ए॒ता॒म्प्रा॒जाप॒त्या॑ ५ श॒तकृ॑ष्णलां॒
 निर्व॑पेत्प्र॒जाप॑तिमे॒व स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑ धावति॒ स
 ए॒वास्मि॒न्नायु॑र्दधाति॒ सर्व॑मायु॑रेति॒ श॒तकृ॑ष्णला भवति
 श॒तायुः॑ पु॒रुषः॑ श॒तेन्द्रि॑य॒ आयु॑ष्ये॒वेन्द्रि॑ये॥६॥

प्रति॑ तिष्ठति घृ॒ते भ॑व॒त्यायु॑र्वै घृ॒तम॑मृ॒तः ५ हि॒र॒ण्य॒मायु॑श्चै॒वास्मा॑
 अ॒मृतं॑ च स॒मीची॑ दधाति च॒त्वारि॑च॒त्वारि॑ कृ॒ष्णला॒न्यव॑
 द्यति॒ चतु॑रव॒त्तस्या॑स्या॒ एक॑धा ब्र॒ह्मण॑ उ॒प॑ ह॒रत्ये॑क॒धैव॑
 यज॑मान॒ आयु॑र्दधात्य॒सावा॑दि॒त्यो न व्य॑रोच॒त तस्मै॑ दे॒वाः
 प्राय॑श्चित्ति॒मैच्छ॑न्तस्मा॒ एत॑ ५ सौ॒र्यं च॒रुं नि॑र॒व॒प॒न्तेनै॒वास्मि॑न्॥७॥

रुच॑म॒दधुर्यो॑ ब्र॒ह्मव॑र्च॒सका॑मः॒ स्यात्तस्मा॑ ए॒त॑ ५ सौ॒र्यं
 च॒रुं निर्व॑पे॒दमु॑मे॒वादित्य॑ ५ स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॒नोप॑ धावति॒ स
 ए॒वास्मि॑न्ब्र॒ह्मव॑र्च॒सं द॑धाति॒ ब्रह्म॑व॒र्चस्यै॑व भ॑वत्यु॒भय॑तो
 रु॒क्मौ भ॑वत उ॒भय॑त॒ एवास्मि॑न्नु॒चं द॑धाति॒ प्रया॑जे॒प्रया॑जे
 कृ॒ष्णलं॑ जुहोति॒ दिग्भ्य॑ ए॒वास्मै॑ ब्र॒ह्मव॑र्च॒सम॑व॒ रु॒द्ध
 आग्ने॑यम॒ष्टाक॑पालं॒ निर्व॑पे॒त्सावि॑त्रं द्वा॒द॒शक॑पाल॒म्भूम्यै॑॥८॥

च॒रुं यः॑ का॒मये॑त॒ हि॒र॒ण्यं वि॑न्देय॒ हि॒र॒ण्य॒म्मोप॑

नमेदिति यदाग्नेयो भवत्याग्नेयं वै हिरण्यं यस्यैव हिरण्यं
तेनैवैनद्विन्दते सावित्रो भवति सवितृप्रसूत एवैनद्विन्दते
भूम्यै चरुर्भवत्यस्यामेवैनद्विन्दत उपैन् ९ हिरण्यं नमति वि
वा एष इन्द्रियेण वीर्येणर्ध्यते यो हिरण्यं विन्दत एताम् ॥ ९ ॥

एव निर्वपेद्धिरण्यं वित्त्वा नेन्द्रियेण वीर्येण व्यृध्यत
एतामेव निर्वपेद्यस्य हिरण्यं नश्येद्यदाग्नेयो भवत्याग्नेयं वै
हिरण्यं यस्यैव हिरण्यं तेनैवैनद्विन्दति सावित्रो भवति
सवितृप्रसूत एवैनद्विन्दति भूम्यै चरुर्भवत्यस्यां वा एतन्नश्यति
यन्नश्यत्यस्यामेवैनद्विन्दीन्द्रः ॥ १० ॥

त्वष्टुः सोममभीषहापिबत्स विष्वङ्वाच्छुत्स इन्द्रियेण
सोमपीथेन व्यार्ध्यत स यदूर्ध्वमुदवमीत्ते श्यामाका
अभवन्त्स प्रजापतिमुपाधावत्तस्मा एत ९ सोमेन्द्र ९
श्यामाकं चरुन्निरवपत्तेनैवास्मिन्निन्द्रिय ९ सोमपीथमदधाद्वि
वा एष इन्द्रियेण सोमपीथेनर्ध्यते यः सोमं वर्मिति यः
सोमवामी स्यात्तस्मै ॥ ११ ॥

एत ९ सोमेन्द्र ९ श्यामाकं चरुं निर्वपेत्सोमं चैवेन्द्रं च
स्वेन भागधेयेनोप धावति तावेवास्मिन्निन्द्रिय ९ सोमपीथं

धत्तो॒ नेन्द्रि॒येण॑ सोमपी॒थेन॑ व्यृ॒ध्यते॒ यत्सौ॒म्यो भ॑वति
 सोमपी॒थमे॒वाव॑ रु॒न्दे यदै॒न्द्रो भ॑वतीन्द्रि॒यं वै सोम॑पी॒थ
 इन्द्रि॒यमे॒व सोम॑पी॒थम॑व॒ रुन्दे॑ श्यामा॒को भ॑वत्ये॒ष वाव॑ स
 सोमः॑ ॥ १२ ॥

सा॒ख्यादे॒व सोम॑पी॒थम॑व॒ रुन्दे॑ऽग्रये॑ दा॒त्रे पु॒रोडा॑शम॒ष्टाक॑पालं
 निर्व॑पेदिन्द्रा॒य प्र॑दा॒त्रे पु॒रोडा॑शमेका॑दशकपालम् प॒शुका॑मो॒-
 ऽग्निरे॒वास्मै॑ प॒शून्प्र॑ज॒नय॑ति वृ॒द्धानि॒न्द्रः प्र॑ यच्छति॒ दधि॑ मधु॒
 घृ॒तमा॑पो॒ धा॒ना भ॑वन्त्ये॒तद्वै प॑शूना॒ रूप॑ रूपेणै॒व प॑शूनव॒
 रु॒न्दे प॑ञ्चगृही॒तम्भ॑वति॒ पाङ्गा॒ हि प॑शवो॒ बहुरूप॑म्भ॒वति॒
 बहुरू॒पा हि प॑शवः ॥ १३ ॥

समृ॑द्धौ प्राजाप॒त्यम्भ॑वति प्राजाप॒त्या वै प॑शवः
 प्र॒जाप॑तिरे॒वास्मै॑ प॒शून्प्र॑ ज॒नय॑त्या॒त्मा वै पु॑रुषस्य॒ मधु॒
 यन्म॑ध्व॒ग्नौ जु॑होत्या॒त्मान॑मे॒व तद्य॑ज॒मानो॑ऽग्नौ प्र॑ द॒धाति॒
 प॒ङ्क्तौ॑ याज्यानुवा॒क्ये भ॑वतः॒ पाङ्क्तः॑ पु॒रुषः॑ पाङ्क्ताः॑ प॒शव॑
 आ॒त्मान॑मे॒व मृ॒त्योर्नि॑ष्क्रीय॑ प॒शून॑व॒ रुन्दे॑ ॥ १४ ॥

इन्द्रिये॑ऽस्मिन्भूम्यां॑ ए॒तामि॒न्द्रः स्या॑त्तस्मै॒ सोमो॑ बहुरू॒पा हि प॑शवः

देवा वै स॒त्रमा॑स॒तर्द्धि॑परि॒मितं॑ यश॑स्का॒मास्तेषा॑ꣳ सोम॑ꣳ
 राजा॑नं॒ यश॑ आ॒र्च्छ॒त्स गि॒रिमु॑दै॒त्तम॒ग्निर॑नू॒दैत्ता॑व॒ग्रीषो॑मौ
 सम॑भवता॒न्तावि॒न्द्रो य॒ज्ञवि॑भ्रष्टोऽनु॒ परे॑त्ताव॒ब्रवी॑द्या॒जय॑त॒म्मेति॑
 तस्मा॑ ए॒तामिष्टिं॑ निर॑वपता॒माग्ने॑यम॒ष्टाक॑पालमै॒न्द्रमे॑का॒दश॑कपाल
 सौ॒म्यं च॒रुन्त॑ये॒वास्मि॑न्तेजः॥१५॥

इन्द्रि॒यम्ब्र॑ह्मवर्च॒सम॑धत्तां॒ यो य॒ज्ञवि॑भ्रष्टः स्यात्तस्मा॑
 ए॒तामिष्टिं॑ निर्व॑पेदा॒ग्नेय॑म॒ष्टाक॑पालमै॒न्द्रमे॑का॒दश॑कपालꣳ
 सौ॒म्यं च॒रुं यदा॑ग्ने॒यो भव॑ति॒ तेज॑ ए॒वास्मि॑न्तेन॑
 दधा॑ति॒ यदै॒न्द्रो भव॑तीन्द्रि॒यमे॒वास्मि॑न्तेन॑ दधा॑ति
 यथ्सौ॒म्यो ब्र॑ह्मवर्च॒सं तेना॑ग्ने॒यस्य॑ च सौ॒म्यस्य॑ चै॒न्द्रे
 समा॑श्ले॒षये॑त्तेज॑श्चै॒वास्मि॑न्ब्रह्मवर्च॒सं च॑ समी॒ची॥१६॥

द॒धात्य॑ग्री॒षोमी॑य॒मेका॑दश॒कपालं॑ निर्व॑पे॒द्यं कामो॑
 नोप॑नमे॒दाग्ने॒यो वै ब्रा॑ह्म॒णः स सोम॑म्वि॒बति॑ स्वा॒मेव॑ दे॒वताꣳ
 स्वेन॑ भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धावति॒ सैवैनं॑ का॒मेन॑ सम॑र्धय॒त्युपैनं॑
 कामो॑ नमत्य॒ग्रीषो॑मी॒यम॒ष्टाक॑पालं॑ निर्व॑पे॒द्ब्रह्म॑वर्च॒सका॑मो
 ऽग्री॑षोमा॒वेव॑ स्वेन॑ भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धावति॒ तावे॒वास्मि॑न्ब्रह्मवर्च॒सं
 ध॑त्तो ब्रह्मवर्च॒स्यैव॑॥१७॥

भ॒व॒ति॒ यद॒ष्टाक॑पा॒लस्तेन॑ग्रे॒यो यच्छा॑मा॒कस्तेन॑
 सौ॒म्यः समृ॑द्धौ सोमा॒य वा॒जिन॑ श्यामा॒कं च॒रुं निर्व॑पेद्यः
 क्लै॒व्या॑द्विभी॒याद्रेतो॑ हि वा ए॒तस्मा॒द्वाजिन॑मप॒क्राम॒त्यथै॑ष
 क्लै॒व्या॑द्विभा॒य सोम॑मे॒व वा॒जिन॑स्त्वेन॑ भा॒गधे॑ये॒नोप॑
 धा॒वति॒ स ए॒वास्मि॒न्नेतो॑ वा॒जिनं॑ दधा॒ति न क्ली॒बो भ॑वति
 ब्रा॒ह्मण॑स्प॒त्यमेका॑दशकपा॒लं निर्व॑पेद्ब्राम॑कामः॥१८॥

ब्रह्म॑ण॒स्पति॑मे॒व स्वेन॑ भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धा॒वति॒ स ए॒वास्मै॑
 सजा॒तान्प्र य॑च्छति॒ ग्राम्ये॑व भ॑वति॒ गुण॑वती॒ याज्या॑नुवा॒क्ये
 भवतः॑ सजा॒तैरे॒वैनं॑ गुण॑वन्तं करोत्ये॒तामे॒व निर्व॑पेद्यः
 का॒मये॑त् ब्रह्म॒न्विशं॑ वि ना॒शये॑यमि॒ति मा॒रुती॑ या॒ज्यानुवा॑क्ये
 कुर्या॑द्ब्रह्म॒न्नेव॑ वि॒शं वि ना॑शयति॥१९॥

तेजः॑ स॒मीचीं॑ ब्रह्मवर्च॑स्यै॒व ग्राम॑काम॒स्त्रिच॑त्वारि॒ंशच्च॑॥३॥ [३]

अ॒र्य॒म्णे च॒रुं निर्व॑पेत्सुव॒र्गका॑मोऽसौ वा आ॑दि॒त्योऽर्य॑मा॒
 ऽर्य॑म॒णमे॒व स्वेन॑ भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धा॒वति॒ स ए॒वैनं॑ सुव॒र्गं
 लो॒कं ग॑मयत्य॒र्य॒म्णे च॒रुं निर्व॑पेद्यः का॒मये॑त् दान॑कामा मे
 प्र॒जाः स्यु॑रि॒त्यसौ॑ वा आ॑दि॒त्योऽर्य॑मा यः खलु॒ वै ददा॑ति
 सोऽर्य॑माऽर्य॑म॒णमे॒व स्वेन॑ भा॒गधे॑ये॒नोप॑ धा॒वति॒ स ए॒व॥२०॥

अस्मै दानकामाः प्रजाः करोति दानकामा अस्मै
 प्रजा भवन्त्यर्यम्णे चरुं निर्वपेद्यः कामयेत स्वस्ति
 जनतामियामित्यसौ वा आदित्योऽर्यमाऽर्यमणमेव स्वेन
 भागधेयेनोप धावति स एवैनं तद्रमयति यत्र जिगमिषतीन्द्रो
 वै देवानामानुजावर आसीत्स प्रजापतिमुपाधावत्तस्मा
 एतमैन्द्रमानुषूकमेकादशकपालं निः॥२१॥

अवपत्तेनैवैनमग्रं देवतानाम्पर्यणयद्बुध्रवती अग्रवती
 याज्यानुवाक्ये अकरोद्बुध्रादेवैनमग्रम्पर्यणयद्यो राजन्य
 आनुजावरः स्यात्तस्मा एतमैन्द्रमानुषूकमेकादशकपालं
 निर्वपेदिन्द्रमेव स्वेन भागधेयेनोप धावति स एवैनमग्रं
 समानानाम्परि णयति बुध्रवती अग्रवती याज्यानुवाक्ये
 भवतो बुध्रादेवैनमग्रम्॥२२॥

परि णयत्यानुषूको भवत्येषा ह्येतस्य देवता य
 आनुजावरः समृद्धौ यो ब्राह्मण आनुजावरः स्यात्तस्मा
 एतम्बार्हस्पत्यमानुषूकं चरुं निर्वपेद्बृहस्पतिमेव स्वेन
 भागधेयेनोप धावति स एवैनमग्रं समानानाम्परि णयति
 बुध्रवती अग्रवती याज्यानुवाक्ये भवतो बुध्रादेवैनमग्रम्परि

णयत्यानुषूको भवत्येषा ह्येतस्य देवता य आनुजावरः
समृद्धौ॥२३॥

एव निरग्रमेतस्य चत्वारि च॥४॥ [४]

प्रजापतेस्त्रयस्त्रिंशद्बृहतरं आसन्ताः सोमाय राज्ञे-
ऽददात्तासां रोहिणीमुपैत्ता ईर्ष्यन्तीः पुनरगच्छन्ता अन्वैत्ताः
पुनरयाचत ता अस्मै न पुनरददात्सोऽब्रवीदृतममीष्व यथा
समावच्छ उपैष्याम्यथ ते पुनर्दास्यामीति स ऋतमामीत्ता
अस्मै पुनरददात्तासां रोहिणीमेवोप॥२४॥

ऐतं यक्ष्म आर्च्छद्राजानं यक्ष्म आरदिति तद्राजयक्ष्मस्य
जन्म यत्पापीयानभवत्तत्पापयक्ष्मस्य यज्ञायाभ्यो-
ऽविन्दत्तज्ञायेन्यस्य य एवमेतेषां यक्ष्माणां जन्म वेद
नैनमेते यक्ष्मा विन्दन्ति स एता एव नमस्यन्नुपाधावत्ता
अब्रुवन्वरं वृणामहै समावच्छ एव न उपाय इति तस्मा
एतम्॥२५॥

आदित्यं चरुं निरवपन्तेनैवैनम्पापात्स्वामादमुश्चन्
यः पापयक्ष्मगृहीतः स्यात्तस्मा एतमादित्यं चरुं
निर्वपेदादित्यानेव स्वेन भागधेयेनोप धावति त एवैनं

पापाथ्स्रामा॑न्मुञ्चन्त्यमावा॑स्यायां॒ निर्व॑पेदमुमे॒वैन॑मा॒प्याय॑मान॒मन॑
प्या॑ययति॒ नवो॑नवो भवति॒ जाय॑मान॒ इति॑ पुरोनुवा॒क्या
भव॑त्यायु॒रेवास्मि॑न्तया॒ दधा॑ति॒ यमा॑दित्या अ॒५ शुमा॑प्यायय॒न्तीति॑
या॒ज्यैवैन॑मेतया॑ प्याययति॥२६॥

एवोपैतमस्मिन्नयोदश च॥५॥

[५]

प्र॒जाप॑तिर्दे॒वेभ्यो॑ऽन्नाद्यं॒ व्यादि॑शत्सो॑ऽब्रवी॒द्यदि॑माल्लो॒कान्भ्य॑ति
तन्ममा॑स॒दिति॑ तदि॒माल्लो॒कान्भ्य॑त्य॒रिच्य॑तेन्द्र॒५ राजा॑न॒मिन्द्र॑मधि
स्व॒राजा॑न॒न्ततो॑ वै स इ॒माल्लो॒का५ स्त्रे॒धादु॑ह॒त्तत्रि॑धातो॑स्त्रिधातुत्वय
का॒मये॑तान्नादः स्या॒दिति॑ तस्मा॑ ए॒तं त्रि॑धातुं॒ निर्व॑पेदिन्द्रा॒य
राज्ञे॑ पुरो॒डाशम्॑॥२७॥

एका॑दशकपालमिन्द्रा॒याधि॑राजायेन्द्रा॒य स्व॒राज्ञे॑ऽयं वा
इन्द्रो॑ राजा॒यमिन्द्रो॑ऽधि॒राजो॑ऽसाविन्द्रः॒ स्व॒राडि॑मानेव
लो॒कांश्च॑स्वेन॒ भाग॑धेयेनोप॒ धाव॑ति॒ त ए॒वास्मा॑ अन्नम्प्र
य॑च्छन्त्यन्नाद ए॒व भ॑वति॒ यथा॑ व॒त्सेन॑ प्र॒त्तां गां
दुह॑ ए॒वमे॒वेमाल्लो॒कान्प्र॑त्ता॒न्काम॑मन्नाद्यं॒ दुह॑ उत्ता॒नेषु॑
क॒पाले॑ष्वधि॒ श्रय॑त्यया॒तयाम॑त्वाय॒ त्रयः॑ पुरो॒डाशा॑
भव॑न्ति॒ त्रय॑ इ॒मे लो॒का ए॒षाल्लो॒काना॑मास्या॒ उत्तर॑उत्तरो॒

ज्याया॑न्भवत्ये॒वमि॑व ही॒मे लो॒काः समृ॑द्धौ॒ सर्वे॑षामभि॒गम॑यन्त्रव॒
द्यत्य॑छ॒म्बद्गार॑व्य॒त्यास॑मन्वा॒हानि॑र्दाहाय॥ २८॥

पुरो॒डाश॑त्रय॒ष्पङ्क्ति॑ शतिश्च॥ ६॥ [६]

दे॒वा॒सु॒राः संय॑त्ता आ॒स॒न्तां दे॒वान॑सु॒रा अज॑यन्ते
दे॒वाः प॑राजि॒ग्याना॑ अ॒सु॒राणां॑ वैश्य॒मुपा॑यन्तेभ्य॒
इन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मपा॒क्राम॑त्तदिन्द्रो॑ऽचाय॒त्तद॑न्वपा॒क्राम॑त्तद॒व॒रुधं॑
नाश॑क्रो॒त्तद॑स्मादभ्य॒र्धोऽच॑रत्स प्र॒जाप॑तिमुपा॒धाव॑त्तमे॒तया॑
सर्व॑पृ॒ष्ठया॑ऽयाज॒यत्त॑यैवास्मि॑न्निन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मदधा॒द्य
इन्द्रि॒यका॑मः॥ २९॥

वी॒र्य॑का॒मः स्या॑त्तमे॒तया॑ सर्व॑पृ॒ष्ठया॑ याजये॒देता॑ ए॒व
दे॒वताः॑ स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑नोप॑ धावति॒ ता ए॒वास्मि॑न्निन्द्रि॒यं वी॒र्यं॑
दध॑ति॒ यदिन्द्रा॑य॒ राथ॑तराय॒ निर्व॑पति॒ यदे॒वाग्ने॑स्तेज॒स्तदे॒वाव॑
रु॒न्धे यदिन्द्रा॑य॒ बा॒र्ह॒ताय॑ यदे॒वेन्द्र॑स्य॒ तेज॒स्तदे॒वाव॑ रु॒न्धे
यदिन्द्रा॑य॒ वैरू॒पाय॑ यदे॒व स॑वि॒तुस्तेज॒स्तत्॥ ३०॥

ए॒वाव॑ रु॒न्धे यदिन्द्रा॑य॒ वैरा॒जाय॑ यदे॒व धा॒तुस्तेज॒स्तदे॒वाव॑
रु॒न्धे यदिन्द्रा॑य॒ शा॒क॒राय॑ यदे॒व म॒रुतां॑ तेज॒स्तदे॒वाव॑
रु॒न्धे यदिन्द्रा॑य॒ रैव॒ताय॑ यदे॒व बृ॒ह॒स्पते॑स्तेज॒स्तदे॒वाव॑ रु॒न्धे

ए॒ताव॑न्ति॒ वै तेजा॑ंसि॒ तान्ये॑वाव॒ रुद्ध॑ उत्ता॒नेषु॑ क॒पाले॑ष्वधि॒
श्रय॑त्यया॒तयाम॑त्वाय॒ द्वाद॑शकपालः पुरो॒डाशः॑ ॥ ३१ ॥

भ॒वति॑ वै॒श्वदे॒वत्वाय॑ सम॒न्तम्प॑र्यव॒द्यति॑ सम॒न्तमे॒वेन्द्रि॑यं
वी॒र्यं यज॑माने दधाति व्य॒त्यास॑मन्वा॒हानि॑र्दाहायाश्च॑ ऋष॒भो
वृ॒ष्णिर्ब॒स्तः सा द॑र्षि॒णा वृष॑त्वायै॒तयै॑व य॒जेता॑भि॒शस्य॑मानं
ए॒ताश्चे॒द्वा अ॑स्य दे॒वता॑ अन्न॑म॒दन्त्य॑दन्त्यु॒वेवा॑स्य
मनु॑ष्याः ॥ ३२ ॥

इन्द्रि॒यका॑मः सवि॒तुस्तेज॑स्तत्पु॒रोडा॑शोऽष्टा॒त्रिंश॑च्च ॥ ७ ॥ [७]

रज॑नो॒ वै कौ॑णेयः क्र॒तुजि॑तं जा॒नं किं॑ च॒ख्षुर्व॑न्य॒मया॑त्तस्मा॑
ए॒तामि॑ष्टिं॒ निर॑वप॒दग्नये॑ भ्राज॑स्वते पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पाल॒
सौ॒र्यं च॒रुम॑ग्नये॒ भ्राज॑स्वते पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पाल॒न्तयै॑वास्मि॒श्चख्षु॑र॒
स्या॑त्तस्मा॑ ए॒तामि॑ष्टिं॒ निर्व॑पे॒दग्नये॑ भ्राज॑स्वते पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पाल॒
सौ॒र्यं च॒रुम॑ग्नये॒ भ्राज॑स्वते पुरो॒डाश॑म॒ष्टाक॑पाल॒मग्ने॑र्वै च॒ख्षुषा॑
मनु॑ष्या॒ वि॑ ॥ ३३ ॥

प॒श्य॑न्ति॒ सूर्य॑स्य दे॒वा अ॒ग्निं चै॒व सूर्यं॑ च॒ स्वेन॑ भा॒गधे॑येनोप॑
धा॒वति॑ ता॒वेवा॑स्मि॒श्चख्षु॑र्धत्त॒श्चख्षु॑ष्माने॒व भ॑वति॒ यदा॑ग्ने॒यौ
भ॑व॒तश्च॒ख्षुषी॑ ए॒वास्मि॑न्तत्प्रति॑ दधाति॒ यथ्सौ॒र्यो ना॑सि॒कां

तेनाभितः सौर्यमाग्नेयौ भवतस्तस्मादभितो नासिकां चख्षुषी
 तस्मान्नासिकया चख्षुषी विधृते समानी याज्यानुवाक्ये
 भवतः समानः हि चख्षुः समृद्ध्या उदु त्यं जातवेदसः
 सप्त त्वा हरितो रथे चित्रं देवानामुदगादनीकमिति पिण्डान्म्र
 यच्छति चख्षुरेवास्मै प्र यच्छति यदेव तस्य तत्॥३४॥

वि ह्यंष्टाविंशतिश्च॥८॥ [८]

ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽहः संजातेषु भूयासं धीरश्चेत्ता
 वसुविद्धुवोऽसि ध्रुवोऽहः संजातेषु भूयासमुग्रश्चेत्ता
 वसुविद्धुवोऽसि ध्रुवोऽहः संजातेषु भूयासमभिभूश्चेत्ता
 वसुविदामनमस्यामनस्य देवा ये संजाताः कुमाराः
 समनसस्तानहं कामये हृदा ते मां कामयन्ताः हृदा तान्म
 आमनसः कृधि स्वाहामनमसि॥३५॥

आमनस्य देवा याः स्त्रियः समनसस्ता अहं कामये
 हृदा ता मां कामयन्ताः हृदा ता म आमनसः कृधि
 स्वाहा वैश्वदेवीः साङ्ग्रहणीं निर्वपेद्भामकामो वैश्वदेवा वै
 संजाता विश्वानेव देवान्स्वेन भागधेयेनोप धावति त
 एवास्मै सजातान्म्र यच्छन्ति ग्राम्येव भवति साङ्ग्रहणी

भवति मनोग्रहणं वै संग्रहणम्मन एव संजातानाम्॥३६॥

गृह्णाति ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽहः संजातेषु भूयासमिति
परिधीन्यपरि दधात्याशिषमेवैतामा शास्तेऽथो एतदेव सर्वः
सजातेष्वधि भवति यस्यैवं विदुष एते परिधयः परिधीयन्त
आमनमस्यामनस्य देवा इति तिस्र आहुतीर्जुहोत्येतावन्तो
वै संजाता ये महान्तो ये ख्युल्लका याः स्त्रियस्तानेवाव
रुद्धे त एनमवरुद्धा उप तिष्ठन्ते॥३७॥

स्वाहामनमसि सजातानां रुद्धे पञ्च च॥१॥ [९]

यन्नवमैत्तन्नवनीतमभवद्यदसर्पत्तत्सर्पिरभवद्यदध्रियत्
तद्धृतमभवदश्विनोः प्राणोऽसि तस्य ते दत्तां ययोः प्राणोऽसि
स्वाहेन्द्रस्य प्राणोऽसि तस्य ते ददातु यस्य प्राणोऽसि
स्वाहा मित्रावरुणयोः प्राणोऽसि तस्य ते दत्तां ययोः
प्राणोऽसि स्वाहा विश्वेषां देवानां प्राणोऽसि॥३८॥

तस्य ते ददतु येषां प्राणोऽसि स्वाहा घृतस्य
धारांमृतस्य पन्थामिन्द्रेण दत्ताम्प्रयताम्मरुद्धिः। तत्त्वा
विष्णुः पर्यपश्यत्तत्त्वेडा गव्यैरयत्। पावमानेन त्वा स्तोमेन
गायत्रस्य वर्तन्योपाः शोर्वीर्येण देवस्त्वा सवितोऽमृजतु

जी॒वात॑वे जी॒वन॒स्यायै॑ बृ॒हद्र॑थन्त॒रयो॑स्त्वा॒ स्तोमे॑न त्रि॒ष्टुभो॑
वर्त॒न्या शु॒क्रस्य॑ वी॒र्ये॑ण दे॒वस्त्वा॑ सवि॒तोत्॥ ३९॥

सृ॒ज॒तु जी॒वात॑वे जी॒वन॒स्याया॑ अ॒ग्नेस्त्वा॒ मात्र॑या॒
जग॑त्यै वर्त॒न्याग्र॑य॒णस्य॑ वी॒र्ये॑ण दे॒वस्त्वा॑ सवि॒तोऽसृ॑ज॒तु
जी॒वात॑वे जी॒वन॒स्याया॑ इ॒मम॑ग्र॒ आयु॑षे॒ वर्च॑से
कृ॒धि प्रि॒य९ रे॒तो वरु॑ण सोम॒ राज॑न्। मा॒तेवा॑स्मा
अ॒दि॒ते श॑र्म॒ यच्छु॑ विश्वे॑ दे॒वा ज॑रं द॒ष्टिर्य॑था स॑त्।
अ॒ग्निरा॑यु॒ष्मान्थ्स॑ वन॒स्पति॑भि॒रायु॑ष्मान्तेन॒ त्वायु॑षायु॒ष्मन्तं॑
करो॑मि॒ सोम॒ आयु॑ष्मान्थ्स॑ ओष॑धीभि॒र्यज्ञ॑ आयु॒ष्मान्थ्स॑
द॒खि॒ष्णाभि॑र्ब्र॒ह्मायु॑ष्म॒त्तद्वा॑ ह्य॒णैरा॑यु॒ष्मद्दे॒वा आयु॑ष्मन्त॒स्ते-
ऽमृ॑तेन॒ पि॒तर॒ आयु॑ष्मन्त॒स्ते स्व॒धया॑यु॒ष्मन्त॒स्तेन॑
त्वायु॑षायु॒ष्मन्तं॑ करो॑मि॥ ४०॥

विश्वे॑षां दे॒वानां॑ प्रा॒णोऽसि॑ त्रि॒ष्टुभो॑ वर्त॒न्या शु॒क्रस्य॑ वी॒र्ये॑ण दे॒वस्त्वा॑ सवि॒तोत्सोम॑
आयु॑ष्मान्य॒ञ्चवि॑९शति॒श्च॥ १०॥

[१०]

अ॒ग्निं वा ए॒तस्य॑ शरी॑रं गच्छ॒ति सोम॑९ रसो॒
वरु॑ण ए॒नं वरु॑णपा॒शेन॑ गृ॒ह्णाति॒ सर॑स्वतीं॒ वाग॑ग्रा॒विष्णू॑
आ॒त्मा यस्य॑ ज्यो॒गा॒मय॑ति॒ यो ज्यो॒गा॒मया॑वी॒ स्याद्यो॑

वा॑ का॒मये॑त॒ सर्व॒मायु॑रिया॒मिति॒ तस्मा॑ ए॒तामिष्टिं॑
निर्व॑पेदाग्ने॒यम॒ष्टाक॑पाल॒ः सौम्यं॑ च॒रुं वा॑रुणं दश॑कपाल॒ः
सार॑स्व॒तं च॒रुमा॑ग्रावैष्ण॒वमेका॑दश॒कपाल॑म॒ग्नेरे॒वास्य॒ शरी॑रं
निष्क्री॒णाति॒ सोमा॒द्रसम्॑ ॥ ४१ ॥

वा॒रुणे॑नै॒वैनं॑ वरुणपा॒शान्मु॑ञ्चति सार॑स्व॒तेन॒ वाचं॑
दधा॑त्य॒ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॒ विष्णु॑र्य॒ज्ञो दे॒वता॑भिश्चै॒वैनं॑
य॒ज्ञेन॑ च भिष॑ज्यत्यु॒त यदी॒तासु॑र्भव॑ति जी॒वत्ये॒व
यन्न॑व॒मैत्तन्न॑व॒नीत॑मभव॑दित्याज्य॒मवे॑ख्यते रू॒पमे॒वास्यै॒तन्महि॑मा
व्याच॑ष्टेऽश्वि॒नोः प्रा॒णोऽसी॒त्याह॑श्चि॒नौ वै दे॒वानाम्॑ ॥ ४२ ॥

भिष॑जौ ताभ्या॑मे॒वास्मै॑ भेष॒जं करो॑तीन्द्र॒स्य प्रा॒णोऽसी॒त्याहेन्द्रि॒यमे॒वास्मिन्ने॒तेन॑ दधा॑ति मि॒त्रावरु॑णयोः
प्रा॒णोऽसी॒त्याह॑ प्राणापा॒नावे॒वास्मिन्ने॒तेन॑ दधा॑ति वि॒श्वेषां॑
दे॒वानां॑ प्रा॒णोऽसी॒त्याह॑ वी॒र्यमे॒वास्मिन्ने॒तेन॑ दधा॑ति घृ॒तस्य॒
धा॒रा॒ममृ॑तस्य॒ पन्था॒मित्या॑ह॒ यथा॒य॒जुरे॒वैतत्पा॑वमा॒नेन॑ त्वा
स्तोमे॒नेति॑ ॥ ४३ ॥

आ॒ह प्रा॒णमे॒वास्मिन्ने॒तेन॑ दधा॑ति बृ॒हद्रथ॑न्त॒रयो॑स्त्वा
स्तोमे॒नेत्या॒हौजं॑ ए॒वास्मिन्ने॒तेन॑ दधा॑त्य॒ग्नेस्त्वा॒ मात्र॑येत्या॒हात्मानं॑

दधात्यृत्विजः पर्याहुर्यावन्त एवर्त्विजस्त एनम्भिषज्यन्ति
 ब्रह्मणो हस्तमन्वारभ्य पर्याहुरेकधैव यजमान आयुर्दधति
 यदेव तस्य तद्धिरण्यात्॥४४॥

घृतं निष्पिबत्यायुर्वै घृतममृतं५ हिरण्यममृतादेवायुर्निष्पिबति
 शतमानम्भवति शतायुः पुरुषः शतेन्द्रिय आयुष्यैवेन्द्रिये
 प्रति तिष्ठत्यथो खलु यावन्तीः समा एष्यन्मन्येत
 तावन्मानं५ स्यात्समृद्ध्या इममग्न आयुषे वर्चसे
 कृधीत्याहायुरेवास्मिन्वर्चो दधाति विश्वे देवा जरदष्टिर्यथासदिति
 जरदष्टिमेवैनं करोत्यग्निरायुष्मानिति हस्तं गृह्णात्येते वै देवा
 आयुष्मन्तस्त एवास्मिन्नायुर्दधति सर्वमायुरेति॥४५॥

रसं देवानां५ स्तोमेनेति हिरण्यादसदिति द्वाविंशतिश्च॥११॥—————[११]

प्रजापतिर्वरुणायाश्वमनयत्स स्वां देवतामार्च्छत्स
 पर्यदीर्यत् स एतं वारुणं चतुष्कपालमपश्यत्तं निरवपत्ततो
 वै स वरुणपाशादमुच्यत् वरुणो वा एतं गृह्णाति
 योऽश्वम्प्रतिगृह्णाति यावतोऽश्वान्प्रतिगृह्णीयात्तावतो
 वारुणाश्चतुष्कपालान्निर्वपेद्वरुणमेव स्वेन भागधेयेनोप

धावति॒ स ए॒वैनं॑ वरुणपा॒शान्मु॑ञ्चति॥४६॥

चतु॑ष्कपाला भवन्ति॒ चतु॑ष्पा॒द्ध्यश्वः॒ समृ॑द्ध्या॒ एक॒मति॑रिक्तं॒
निर्व॑पेद्यमे॒व प्रति॑ग्राही भव॑ति॒ यं वा॒ नाध्ये॑ति॒ तस्मा॑दे॒व
वरु॑णपा॒शान्मु॑च्यते॒ यद्य॑प॒रम्प्र॑तिग्राही स्या॒त्सौर्य॑मेक॒कपाल॑मनु॒
निर्व॑पेद॒मुमे॒वादित्य॑मु॒च्चारं॒ कुरु॑ते॒ऽपो॑ऽवभृ॒थमवै॑त्य॒प्सु वै
वरु॑णः सा॒ख्यादे॒व वरु॑ण॒मव॑ यज॒तेऽपो॑न॒प्रीयं॑ च॒रुम्पुन॑रेत्य॒
निर्व॑पेद॒प्सुयो॑नि॒र्वा अश्वः॒ स्वामे॒वैनं॑ योनिं॒ गम॑यति॒ स ए॒नं
शान्त॑ उप॒ तिष्ठ॑ते॥४७॥

मुञ्चति॒ चरु॑ सप्त॒दश॑ च॥१२॥ [१२]

या वा॑मिन्द्रावरुणा॒ यत॑व्या॒ तनू॑स्तये॒मम॑ह॒सो
मुञ्च॑तं॒ या वा॑मिन्द्रावरुणा॒ सह॑स्या॒ रर॑ष्य॒स्या तेज॑स्या॒
तनू॑स्तये॒मम॑ह॒सो मुञ्च॑तं॒ यो वा॑मिन्द्रावरुणाव॒ग्नौ स्ना॑म॒स्तं
वा॑मे॒तेना॑व॒ यजे॒ यो वा॑मिन्द्रावरुणा॒ द्विपा॑त्सु॒ पशु॑षु॒
चतु॑ष्पा॒त्सु गो॑ष्ठे॒ गृहे॑ष्व॒प्स्वोष॑धीषु॒ वन॑स्पतिषु॒ स्ना॑म॒स्तं
वा॑मे॒तेना॑व॒ यज॒ इन्द्रो॒ वा ए॒तस्य॑॥४८॥

इन्द्रि॑येणाप॒ क्राम॑ति॒ वरु॑ण ए॒नं वरु॑णपा॒शेन॑ गृह्णाति॒
यः पा॒प्मना॑ गृही॒तो भव॑ति॒ यः पा॒प्मना॑ गृही॒तः स्या॑त्तस्मा॑

ए॒तामैन्द्रा॒वरु॒णीम्प॒यस्या॑ निर्व॒पेदि॒न्द्र ए॒वास्मिन्निन्द्रि॒यं द॑धाति
वरु॒ण ए॒नं वरु॒णपा॒शान्मु॑ञ्चति प॒यस्या॑ भवति प॒यो हि वा
ए॒तस्मा॑द॒प॒क्राम॒त्यथै॒ष पा॒प्मना॑ गृही॒तो यत्प॑य॒स्या भ॑वति
प॒य ए॒वास्मिन्त॑या द॒धाति प॑य॒स्यायाम्॥४९॥

पु॒रोडा॑श॒मव॑ द॒धात्या॑त्म॒न्वन्त॑मे॒वैनं॑ करो॒त्यथो॑
आ॒यत॑न॒वन्त॑मे॒व च॑तु॒र्धा व्यू॑हति दि॒क्ष्वे॒व प्र॑ति तिष्ठति
पुनः॒ समू॑हति दि॒ग्भ्य ए॒वास्मै॑ भेष॒जं क॑रोति स॒मूह्या॑व॒ द्यति॑
यथा॒विद्धं॑ निष्कृ॒न्तति॑ ता॒दृगे॒व तद्यो॑ वा॒मिन्द्रा॑वरुणाव॒ग्नौ
स्राम॒स्तं वा॑मे॒तेना॑व॒ यज॑ इत्या॒ह दुरि॑ष्ट्या ए॒वैन॑म्पाति॒ यो
वा॑मिन्द्रावरुणा द्वि॒पात्सु॑ प॒शुषु॑ स्राम॒स्तं वा॑मे॒तेना॑व॒ यज॑
इत्या॒हैता॑व॒तीर्वा॑ आप॒ ओष॑धयो॒ वन॑स्पत॒यः प्र॒जाः प॒शव॑
उपजी॒वनी॑या॒स्ता ए॒वास्मै॑ वरु॒णपा॒शान्मु॑ञ्चति॥५०॥

ए॒तस्य॑ प॒यस्या॑याम्पाति॒ षड्विं॑शतिश्च॥१३॥ [१३]

स प्र॒ल॒वन्नि॑ का॒व्येन्द्रं॑ वो वि॒श्वत॑स्परीन्द्रं नरः। त्वं नः
सोम वि॒श्वतो॑ र॒ख्या॑ रा॒जन्न॑घाय॒तः। न रि॑ष्येत्त्वाव॒तः स॒खा।
या ते॒ धामा॑नि दि॒वि या पृ॑थि॒व्यां या पर्व॑ते॒ष्वोष॑धीष्व॒प्सु।
तेभि॑र्नो॒ विश्वैः॑ सु॒मना॒ अहै॑ड॒न्नाज॑न्त्सोम॒ प्रति॑ ह॒व्या गृ॑भाय।

अग्नीषोमा॒ सवे॑दसा॒ सहू॑ती वनतं॒ गिरः॑। सं दे॒वत्रा॑ ब॒भूव॑थुः।
युवम्॥५१॥

ए॒तानि॑ दि॒वि रो॑चनान्य॒ग्निश्च॑ सोम॒ सक्र॑तू अध॒त्तम्।
युव॑ꣳ सिन्धूꣳ र॒भिर्शस्ते॑रव॒द्यादग्नी॑षोमा॒वमु॑ञ्चतं गृभी॒तान्।
अग्नी॑षोमाविमꣳ सु मे॑ शृणुतं वृषणा॒ हवम्।॑ प्रति॑
सू॒क्तानि॑ हर्य॒तम्भ॑वतं दा॒शुषे॑ मयः। आन्यं दि॒वो मा॑त॒रिश्वा॑
जभा॒राम॑श्चाद॒न्यम्परि॑ श्ये॒नो अ॒द्रेः। अग्नी॑षोमा॒ ब्रह्म॑णा
वावृ॒धानो॑रुं य॒ज्ञाय॑ चक्रथुरु लो॒कम्। अग्नी॑षोमा ह॒विषः॑
प्र॒स्थित॑स्य वी॒तम्॥५२॥

हर्य॑तं वृषणा जुषे॒थाम्। सु॒शर्मा॑णा॒ स्वव॑सा॒ हि भू॒तम॑था॒
धत्तं॑ यज॑मानाय॒ शं योः। आ प्या॑यस्व॒ सं ते। ग॒णानां॑
त्वा ग॒णप॑तिꣳ हवामहे क॒विं क॑वी॒नामु॑पमश्र॑वस्तमम्।
ज्ये॒ष्ठरा॑ज॒म्ब्रह्म॑णाम्ब्रह्म॒णस्प॑त॒ आ नः॑ शृ॒ण्वन्नू॑तिभिः सीद॒
साद॑नम्। स इ॒ज्जने॑न॒ स वि॒शा स ज॑न्म॒ना स पु॒त्रैर्वा॑ज॒म्भर॑ते
धना॒ नृभिः॑। दे॒वानां॑ यः पि॒तर॑मा॒विवा॑सति॥५३॥

श्रद्धा॑म॒ना ह॒विषा॑ ब्रह्म॒णस्प॑तिम्। स सु॒ष्टुभा॑ स ऋ॒क्ता
गु॒णेन॑ व॒लꣳ रु॑रोज॒ फलि॑गꣳ रवे॑ण। बृह॒स्पति॑रु॒स्त्रियां॑

हव्यसूदः कनिक्रदद्वावशतीरुदाजत्। मरुतो यद्ध वो दिवो या
वः शर्म। अर्यमा याति वृषभस्तुविष्मान्दाता वसूनाम्पुरुहूतो
अरहन्। सहस्राख्यो गोत्रभिद्वज्रबाहुरस्मासु देवो द्रविणं
दधातु। ये तैर्यमन्बहवो देवयानाः पन्थानः॥५४॥

राजन्दिव आचरन्ति। तेभिर्नो देव महि शर्म यच्छु शं
न एधि द्विपदे शं चतुष्पदे। बुधादग्रमङ्गिरोभिर्गृणानो वि
पर्वतस्य दृ० हितान्यैरत्। रुजद्रोधा० सि कृत्रिमाण्येषा०
सोमस्य ता मद इन्द्रश्चकार। बुधादग्रेण वि मिमाय
मानैर्वज्रेण खान्यतृणन्नदीनाम्। वृथासृजत्पथिभिर्दीर्घयाथैः
सोमस्य ता मद इन्द्रश्चकार॥५॥

प्र यो जज्ञे विद्वा० अस्य बन्धुं विश्वानि देवो जनिमा
विवक्ति। ब्रह्म ब्रह्मण उज्जभार मध्यान्नीचादुच्चा स्वधयाभि प्र
तस्थौ। महान्मही अस्तभायद्वि जातो द्या० सन्न पार्थिवं च
रजः। स बुधादोष्ट जनुषाभ्यग्रम्बृहस्पतिर्देवता यस्य सम्राट्।
बुधाद्यो अग्रमभ्यर्त्योजसा बृहस्पतिमा विवासन्ति देवाः।
भिनद्वलं वि पुरो दर्दरीति कनिक्रदत्सुवरपो जिगाय॥५६॥

युवं वीतमा विवासति पन्थानो दीर्घयाथैः सोमस्य ता मद इन्द्रश्चकार देवा नव

च॥14॥ [१४]

देवा मनुष्या देवासुरा अब्रुवन्देवासुरास्तेषांङ्गायत्री प्रजापतिस्ता यत्राग्ने गोभिश्चित्रया
 मारुतन्देवा वसव्या अग्ने मारुतमिति देवा वसव्या देवाः शर्मण्यास्त्वष्टा हृतपुत्रो
 देवा वै राज्ञ्यान्नवोनवश्चतुर्दश॥14॥ देवा मनुष्याः प्रजाम्पशून्देवा वसव्याः
 परिद्ध्यादिदमस्म्यष्टाचत्वारिंशत्॥48॥ देवा मनुष्या मादयध्वम्॥ [१५]